

Lumīnor

Izaugsmes stratēģijas un taktikas

Pēteris
Strautiņš

05.06.2025

Novadu izaugsmes stāsti

Dažādie ceļi uz labklājību

- ♦ **Ejam dabā** – ceļam kvalitāti un apjomu tradicionālajās nozarēs. Smiltene, Sigulda, Kuldīga, Madona, Aizkraukle kokapstrādē, Rietumzemgales novadi lauksaimniecībā.
- ♦ **Vāram sautējumu** - piesaistām visvisādu ražošanu un ļaujam plaukt sinerģijām – Liepāja, Ventspils, Saldus, Daugavpils (?).
- ♦ **Dzīvojam divās pasaulēs.** Ādaži, Salaspils, Olaine, Tukums. Jelgava. Daļēji arī Dobeles un Lejaskurzemes novads. Lielpilsētas loģistika un speciālisti, vietējais darbaspēks un zeme. Apvienojam efektivitāti un izdevīgumu.
- ♦ **Gudri izmantojam likteni**, tai skaitā skaistas vai vismaz noderīgas padomju ekonomikas atlūzas – Līvāni, Valmiera, Dobeles, Saldus.
- ♦ **La Dolce Vita** – Jūrmala, Saulkrasti, Ogre, daļēji arī Cēsis
- ♦ Lai darbojas **Lielpilsētas** kolektīvais **Gēnijs**! Rīga+Mārupe+Ķekava
- ♦ **Īpašie gadījumi.** “Mazā Rīga” Smiltene. Cēsis.

Ejam dabā (1)

Byko-Lat rūpnīca pie Valmieras

Luminor

Ejam dabā (2)

Izcilnieki - Smiltene, Sigulda, Rietumzemgales novadi. Jaunie censoņi - Kuldīga un Alūksne

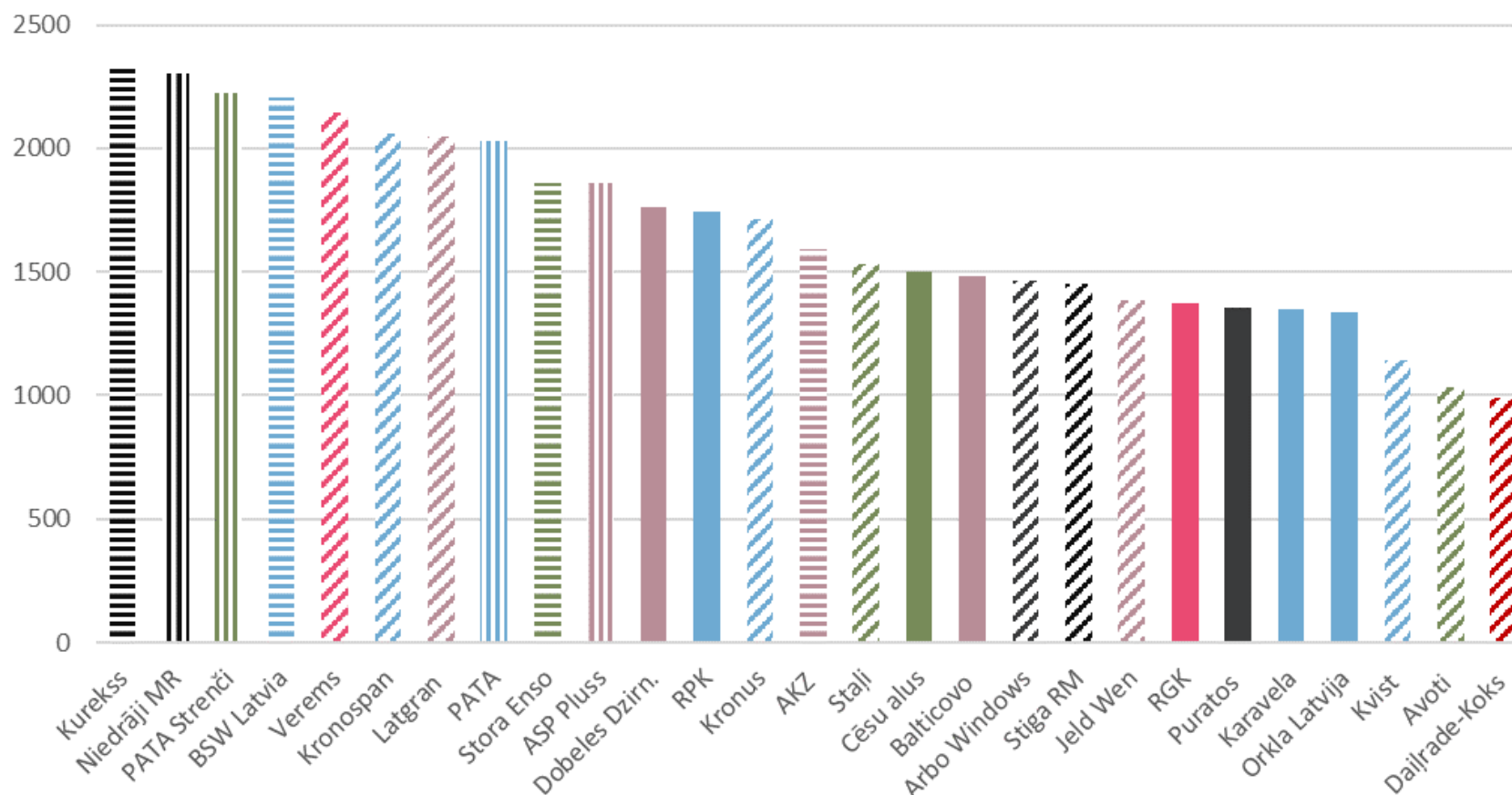
- ♦ Ejam plašumā un dziļumā, attīstot mantotās prasmes, dabas resursus
- ♦ Kokapstrāde
 - ♦ Augusi pārsteidzoši strauji, noturot un pat paaugstinot īpatsvaru rūpniecībā
 - ♦ Dažādojusi tās produktu portfeli, paaugstinājusi kvalitāti un ražīgumu
 - ♦ Nozare kā orķestris – uzņēmumi papildina viens otru vērtības ķēdē
- ♦ Pārtikas pārstrāde
 - ♦ Tās kopējie rādītāji bijusi vilšanās, bet rodas jautājumi par to precizitāti
 - ♦ Atsevišķi strauji augoši un ambiciozi uzņēmumi arvien vairāk veido nozares “seju”
- ♦ Tradicionālās nozares nenožīmē zemu atalgojuma līmeni. Šo nozaru modernajos uzņēmumos algu līmenis var būt ļoti pievilcīgs, jo īpaši uz reģionu fona.

Ejam dabā (3)

Indiktīvs vērtējums par vidējām bruto algām vadošajos meža nozares un pārtikas pārstrādes uzņēmumos 2022. gadā – aprēķini, kas ir balstīti uz VSAOI iemaksu datiem

Atlase ir veikta tā, lai būtu pārstāvēti gan dažādi reģioni, gan nozares

Rīga
Vidzeme
Kurzeme
Zemgale
Latgale

Vienmērīga krāsa – pārtikas pārstrāde

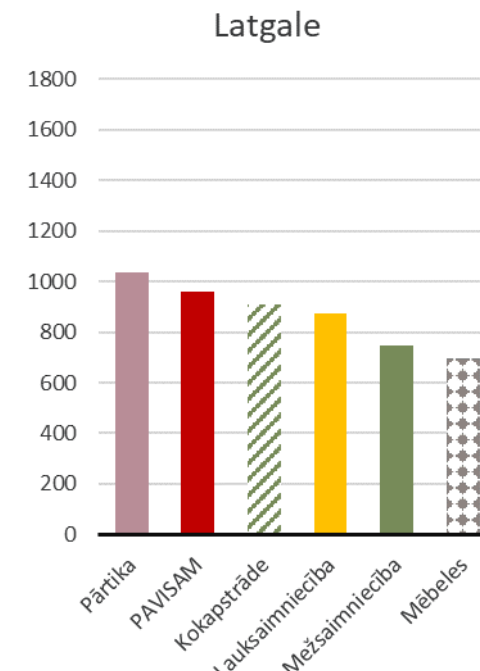
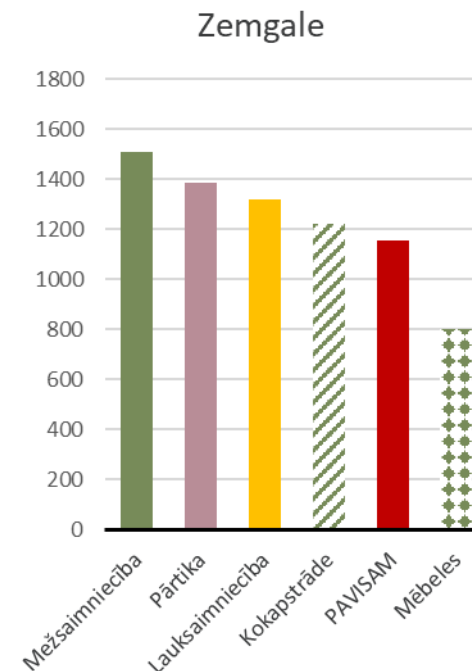
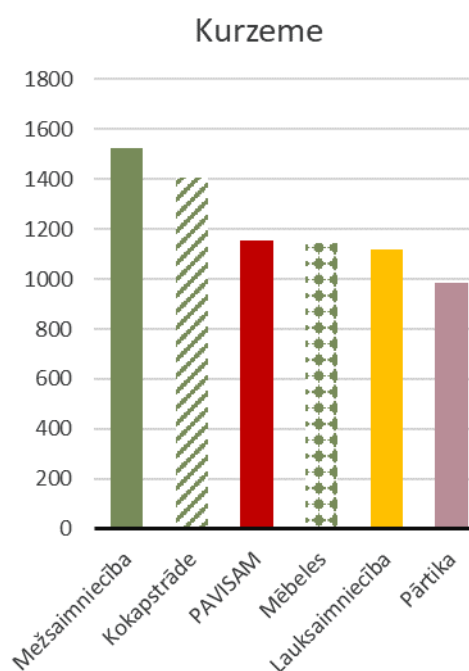
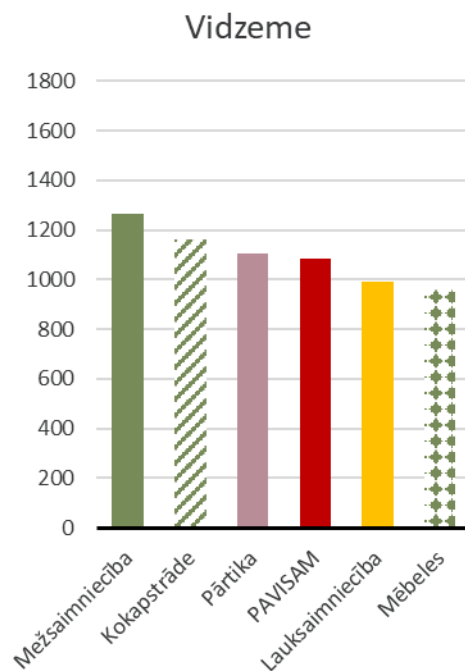
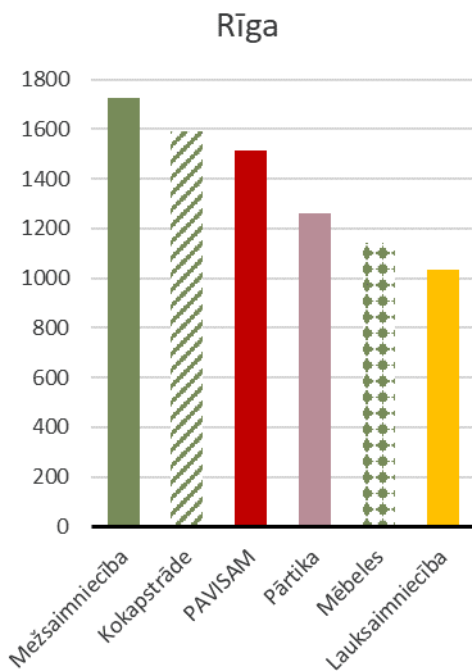
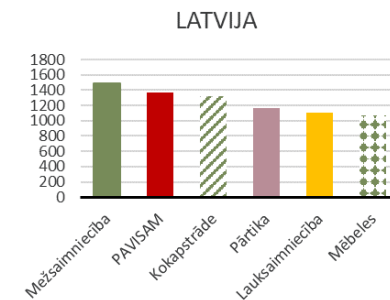
Vertikālas līnijas – mežsaimniecība

Horizontālas līnijas – kokzāģētavas

Slīpas līnijas – cita kokapstrāde

Ejam dabā (4)

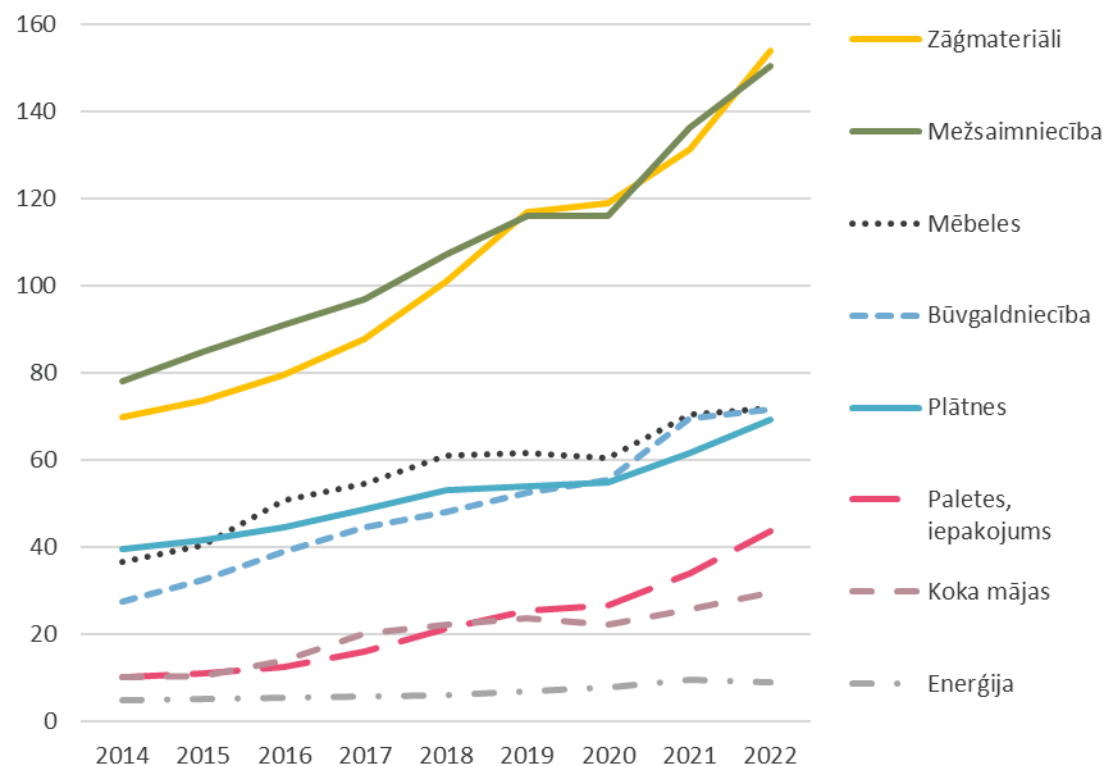
Algas dabas resursu nozarēs reģionos un reģionu vidējā alga 2022. gadā, EUR

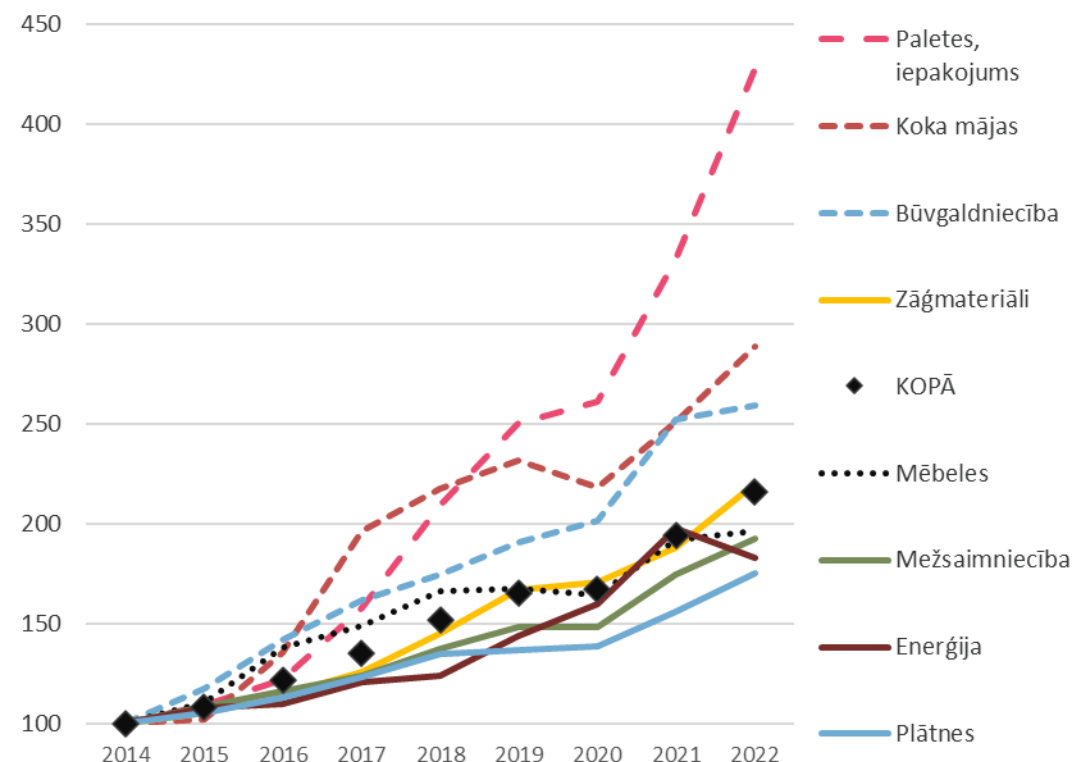
Ejam dabā (5)

Kokapstrādes produktu attīstība 2014. - 2022. gadā

Algu fonds produktu grupās, mEUR

Algu fonds produktu grupās, 2014=100

Vāram sautējumu (1)

Jauno Liepājas rūpnīcu karte 2019. un 2023. gadā

Vāram sautējumu (2)

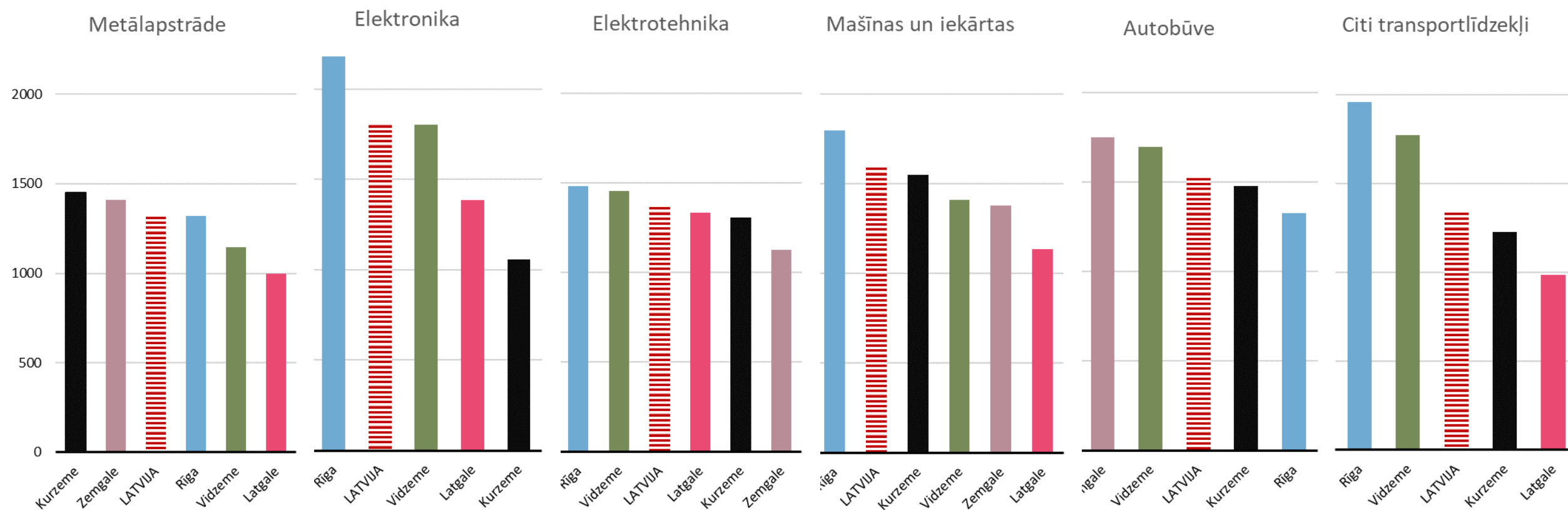
Liepāja, Ventspils, Saldus, Daugavpils (?)

- ◆ Nosauktajās pilsētās pārskata periodā ir bijusi ievērojama investīciju aktivitāte dažādās apstrādes rūpniecības nozarēs, arī eksporta pakalpojumos
- ◆ Tās nefokusējas uz kādu noteiktu nozari, bet piesaista visus, kam ir interese, ļaujoties uz to, ka uzņēmēji paši sapratīs, vai viņiem šeit ir perspektīva
- ◆ Šāds stratēģijas rezultāts var būt dažādu diezgan nošķirti strādājošo uzņēmumu un nozaru “kolekcija”, taču Liepājā un arī Latvijā kopumā nepārprotami veidojas sinerģijas starp metālapstrādes un mašīnbūves uzņēmumiem
- ◆ Rezultāts ir daudzveidīga, pret ekonomikas cikliskajām svārstībām relatīvi noturīga rūpniecība, ko vietām papildina eksporta pakalpojumi (Liepāja, Ventspils)

Vāram sautējumu (3)

Algu līmenis reģionos inženierijas nozarēs 2022. gadā, CSP dati

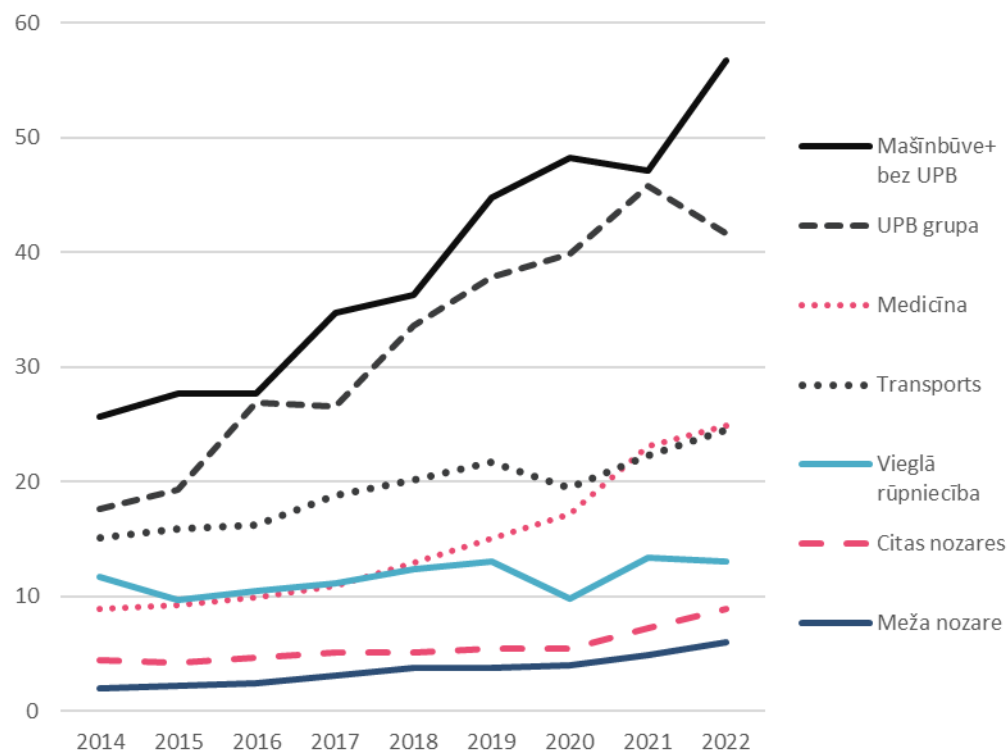
Vidējās algas	
Rīga	1 516
Zemgale	1 155
Kurzeme	1 154
Vidzeme	1 085
Latgale	961

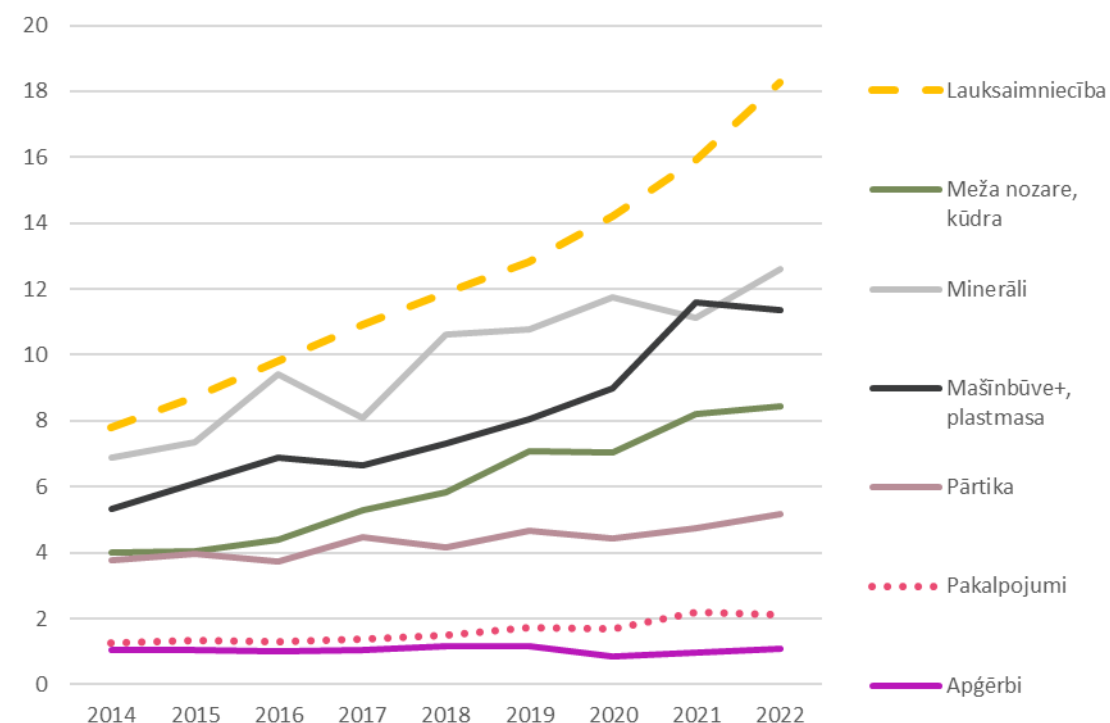
Vāram sautējumu (4)

Liepājas un Saldus eksporta algu ienākumu struktūra - nozares

Liepājas eksporta nozaru algu fonds, mEUR

Saldus novada eksporta nozaru algu fonds pa gadiem, mEUR

Dzīvojam divās pasaulēs (1)

Orkla rūpnīcas Ādažos

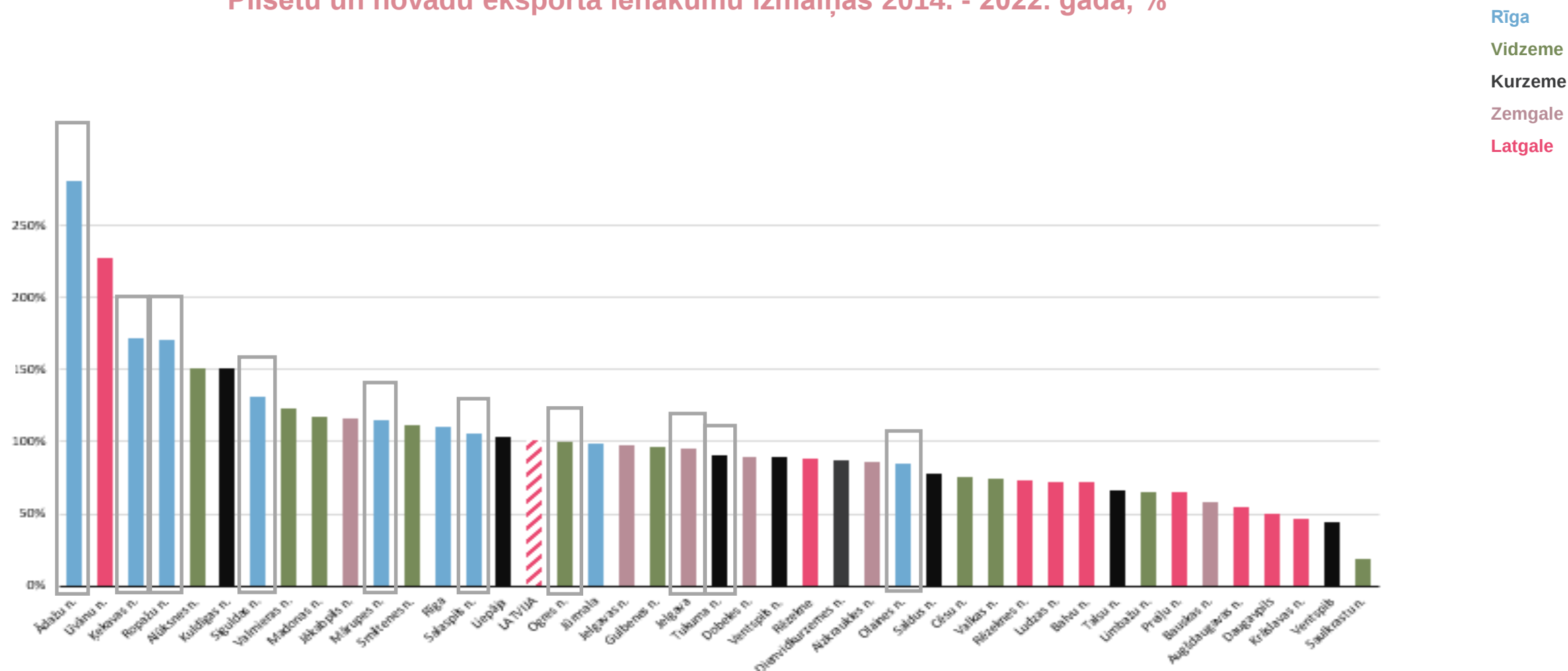
Dzīvojam divās pasaulēs (2)

Ādaži, Mārupe, Ķekava, Salaspils, Olaine, Ādaži, Sigulda, Lejaskurzeme (?)

- ◆ Pierīgas pašvaldībām vienā pusē ir liels noieta tirgus, daudzveidīgs, bet dārgs darbaspēka tirgus. Otrā pusē ir lētāks darbaspēka tirgus, kas var nodrošināt darbinieku vairākumu. Arī lētāka zeme galvaspilsētas reģionā. Savulaik, šķiet arī bēgšana no Rīgas birokrātijas.
- ◆ Šīs grupas novadi ir pārstāvēti gan pie bagātākajiem, gan straujāk augošajiem novadiem.

Dzīvojam divās pasaulēs (3)

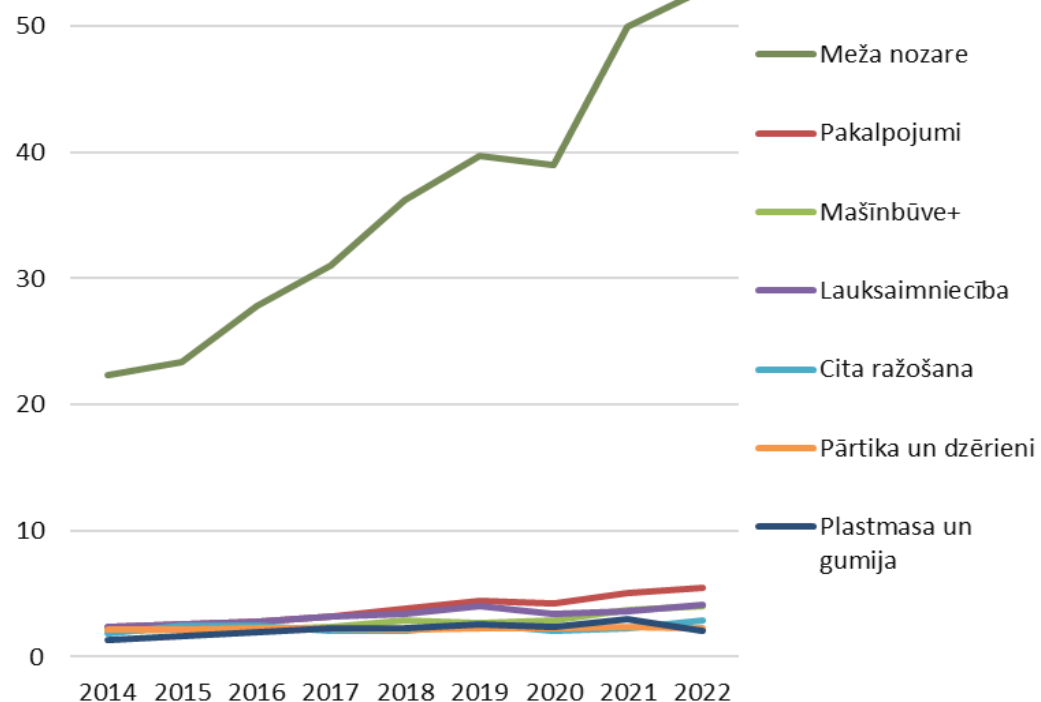
Pašvaldības, kas veiksmīgi izmanto savu atrašanās vietu, visumā strauji aug
Pilsētu un novadu eksporta ienākumu izmaiņas 2014. - 2022. gadā, %

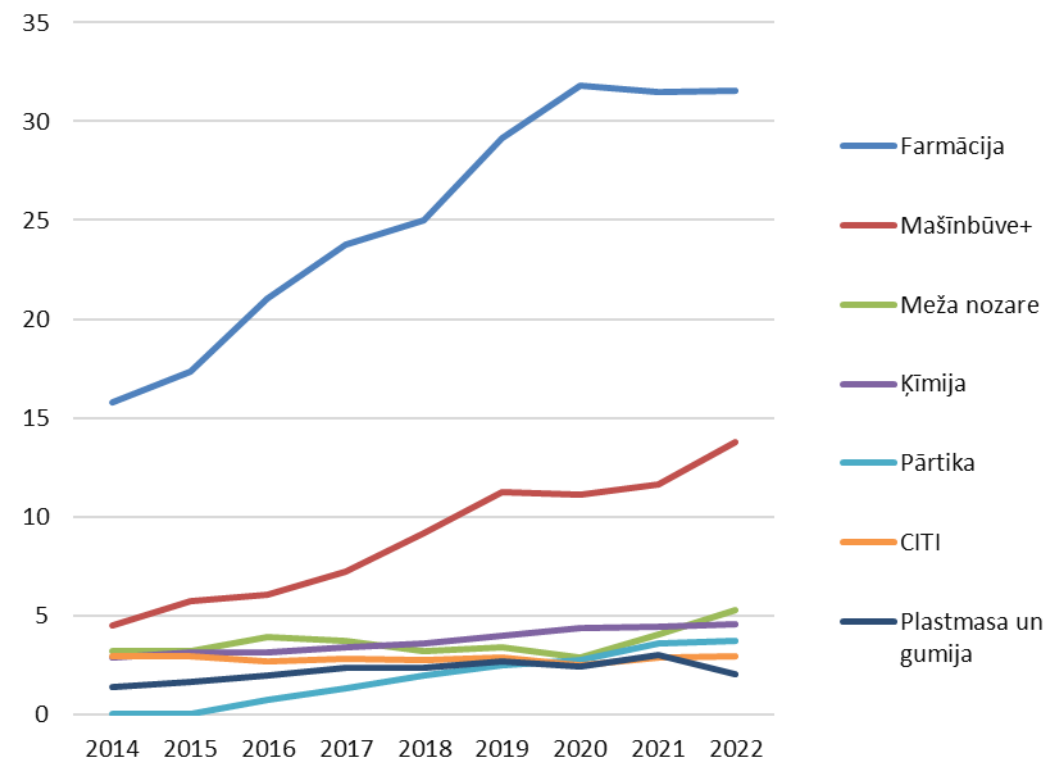
Nozarēm patīk dzīvot divās pasaulēs

Siguldas un Olaines novadu eksporta algu ienākumi - nozares

Siguldas novada eksporta nozaru algu fonds,
mEUR

Olaines novada eksporta nozaru algu fonds,
mEUR

Izmantojam likteni (1)

Valmieras Stikla šķiedra, Light Guide Optics International, Schwenk

Izmantojam likteni (2)

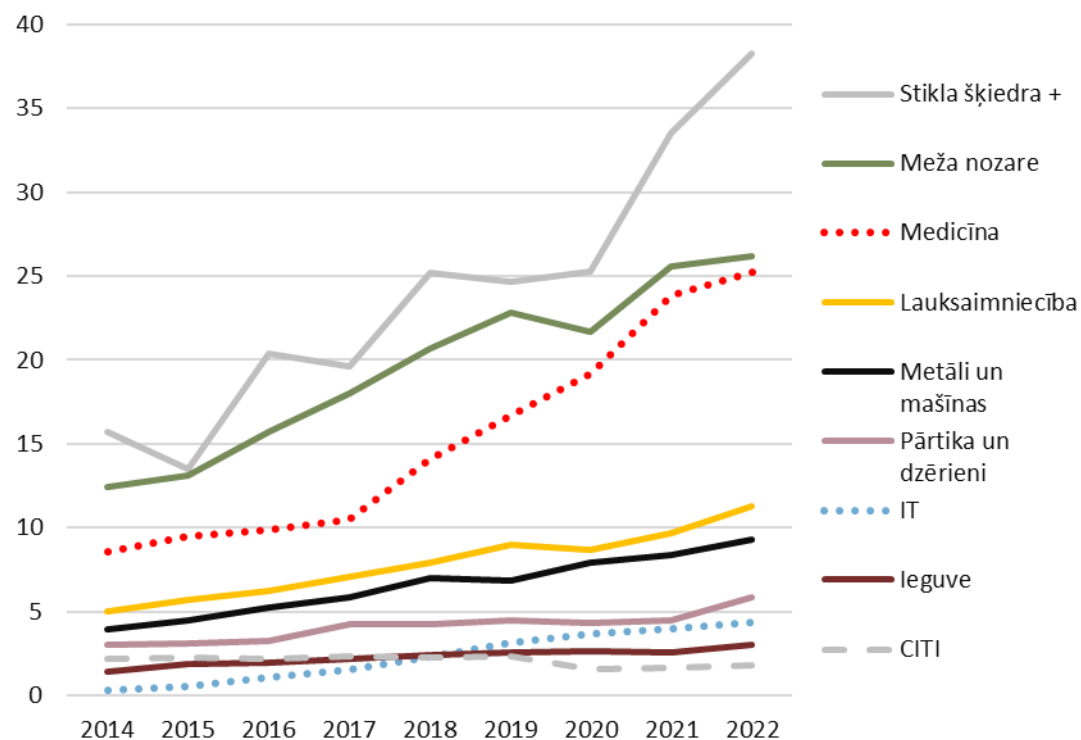
Valmiera, Saldus, Līvāni

- ◆ Dažas pilsētas labi attīstās, pateicoties veiksmīgām nejaušībām pagātnē, tai skaitā PSRS periodā un to veiksmīgiem turpinājumiem. Protams, ir paveikts liels darbs, lai nejaušību pavedienus satītu kamolā
- ◆ Populāra Valmieras pilsētas leģenda – rūpnīcas būve bija kļūda, nezinot, ka apkārtnē esošās smiltis nav tam gluži piemērotas
- ◆ Elektrotehniskajai rūpniecībai pieskaitāmās Līvānu optisko šķiedru ražotnes netieši izauga no “banālas” trauku ražošanas

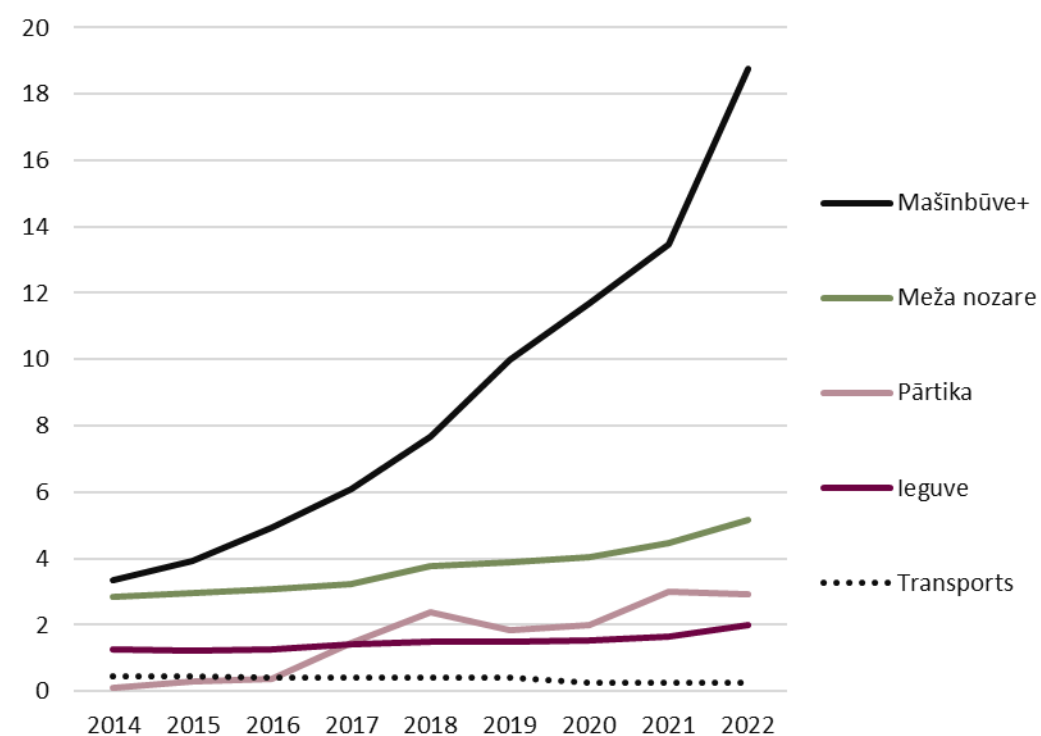
Izmantojam likteni (3)

Valmieras un Līvānu novada eksporta algu ienākumu struktūra - nozares

Valmieras novada eksporta nozaru algu fonds, mEUR

Līvānu novada eksporta nozaru algu fonds, mEUR

La dolce vita

La dolce vita (2)

Jūrmala, Saulkrasti, Ogre. Varbūt arī Dienvidkurzeme. Zināmā mērā arī Cēsis.

- ◆ Latvijā ir pilsētas un novadi, kas var attīstīties pirmkārt kā dzīvesvietas, nevis kā ražošanas vai starptautiski tirgojamo pakalpojumu centri.
- ◆ It kā pašsaprotami, ka šī stratēģija der tikai vietām, kurām blakus ir citas pašvaldības ar lielu eksporta nozaru darbavietu skaitu.
- ◆ Līdzīgi kā citas stratēģijas, arī šī var tikt īstenota apvienojumā ar citām. Piemēram, Jūrmalā strauji aug IT joma – tās privātmājas un mazie biroju centri var būt piemērota vieta šiem uzņēmumiem.
- ◆ Tāpat lielo novadu dažādās daļās var darboties atšķirīga attīstības loģika. Ogre ļoti lielā mērā ir Rīgā strādājošo dzīvesvieta, bet novada austrumu puse ir mežu nozares zeme.

La dolce vita (3)

Novadu un pilsētu eksporta sniegums, algas un darba tirgi

Savas laimes kalēji

	Eksports*	Algu līmenis (CSP dati)	Aktivitāte** (CSP dati)
Mārupes n.	1	2	1
Olaines n.	5	4	31
Valmiera	8	14	4
Dobeles n.	9	17	25
Ķekavas n.	10	1	8
Liepāja	11	13	12
Ventspils	13	21	10
Smiltenes n.	15	39	14
Rīga	16	3	3
Līvānu n.	21	18	42
Daugavpils	40	67	13
Rēzekne	47	65	5
Balvu n.	108	100	60
Viesītes n.	112	96	112
Rugāju n.	116	116	92

Dzīves baudītāji

	Eksports*	Algu līmenis (CSP dati)	Aktivitāte** (CSP dati)
Grobiņas n.	65	31	23
Ikšķiles n.	102	20	85
Jūrmala	104	35	54
Saulkrastu	106	9	80
Garkalnes n.	111	36	53
Līgatnes n.	113	77	87
Carnikavas n.	117	29	119
Baldones n.	118	73	96

* Eksports uz iedzīvotāju saskaņā ar Luminor pētījumu

** Aizņemto darbavietu un pašnodarbināto skaits attiecībā pret iedzīvotāju skaitu

Lielpilsētas ģēnijs (1)

Lielpilsētas ģēnijs (2)

Rīga+Mārupe+Ķekava

- ♦ Lielpilsēta ir vieta, kur cilvēki satiekas, apmainās ar idejām, savstarpēji papildina prasmes, veido viens otram patīkamu vidi.
- ♦ Kvantitāte var pārvērsties par kvalitāti un otrādi – ekonomiskās aktivitātes koncentrācija arī veicina daudzveidību un augstas pievienotās vērtības nozaru attīstību.
- ♦ Vismaz 95% Latvijas IT un biznesa pakalpojumu eksporta veidojas Rīgā un dažus kilometrus no tās robežas.
- ♦ Rīgas attīstība šajā gadsimtā ir bijusi lēnāka nekā Viļņā un Tallinā. Ļoti liela daļa izskaidrojuma ir bijusi pilsētas pārvaldes kvalitāte, šī problēma tiek atrisināta.
- ♦ Rīga ir Baltijā unikāla pilsēta ar tās arhitektūras un dabas vides daudzveidību, atpūtas iespējām reģionā.

Lielpilsētas ģēnijs (3)

Latvijas eksportējošie IT uzņēmumi un to specializācija

Finanšu IT

C.T.Co
TietoEvry
 28stone
 EIS Group
 Sapiens Software
 D8 Corporation
 Verifone
 Risk Focus
 Linedata Services
 MeaWallet
 Jeff

Datu, telpu vizualizācija

Inforgram
 easyBI
 Whimsical
 Giraffe360

HRM

Visma Labs
 CakeHR

IT sistēmu pārvaldība

Zabbix
 Deskttime

Audio IT

Sonarworks

Sakaru sistēmu IT

Mikrotīkls
 Ubiquiti
 Netcracker
 Santa Monica
 Networks

Valodas

Tilde
 Lokalise

Šifrēšana

whiteCryption

Izklaides pakalpojumu IT

Evolution Latvia
Eurolive Technologies
 Dynatech
 innoWate
 FungenerationLab

ERM

Pearl Latvia
 Arvato Systems
 Clarity Labs
 Entrypoint

IT testēšana

TestDevLab

Pasūtījuma drukas IT

Printful
 Printify

Kartēšana

Scope
 Technologies

Dažādi pakalpojumi

Accenture
 Epic Frog
 PMPC

E-komercija

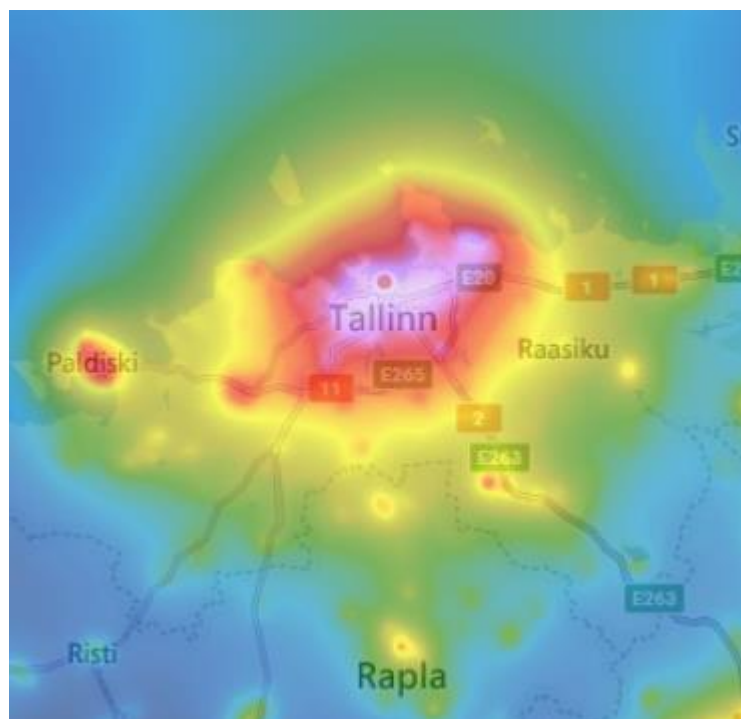
Wunder Latvia
 Joom
 AppXite
 Posti Messaging

Autoparku pārvaldīšana

Mapon

Lielpilsētas ģēnijs (4)

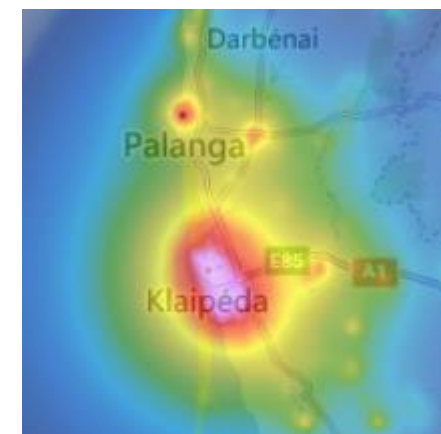
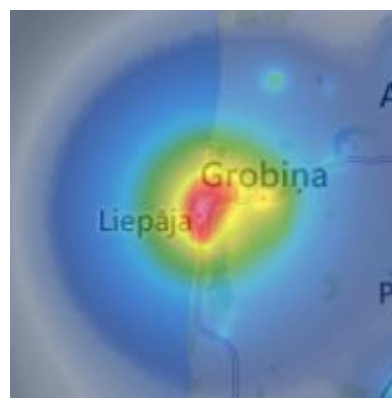
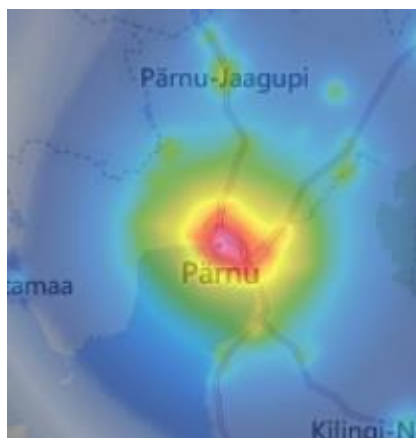
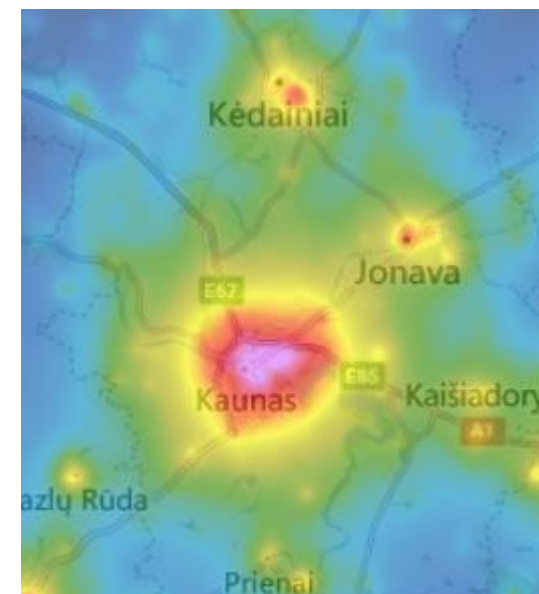
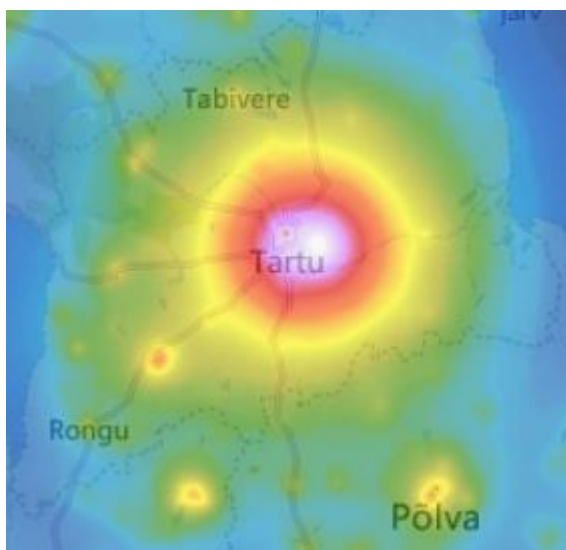
Cik lielas ir Baltijas galvaspilsētas?

Avots: www.lightpollutionmap.com

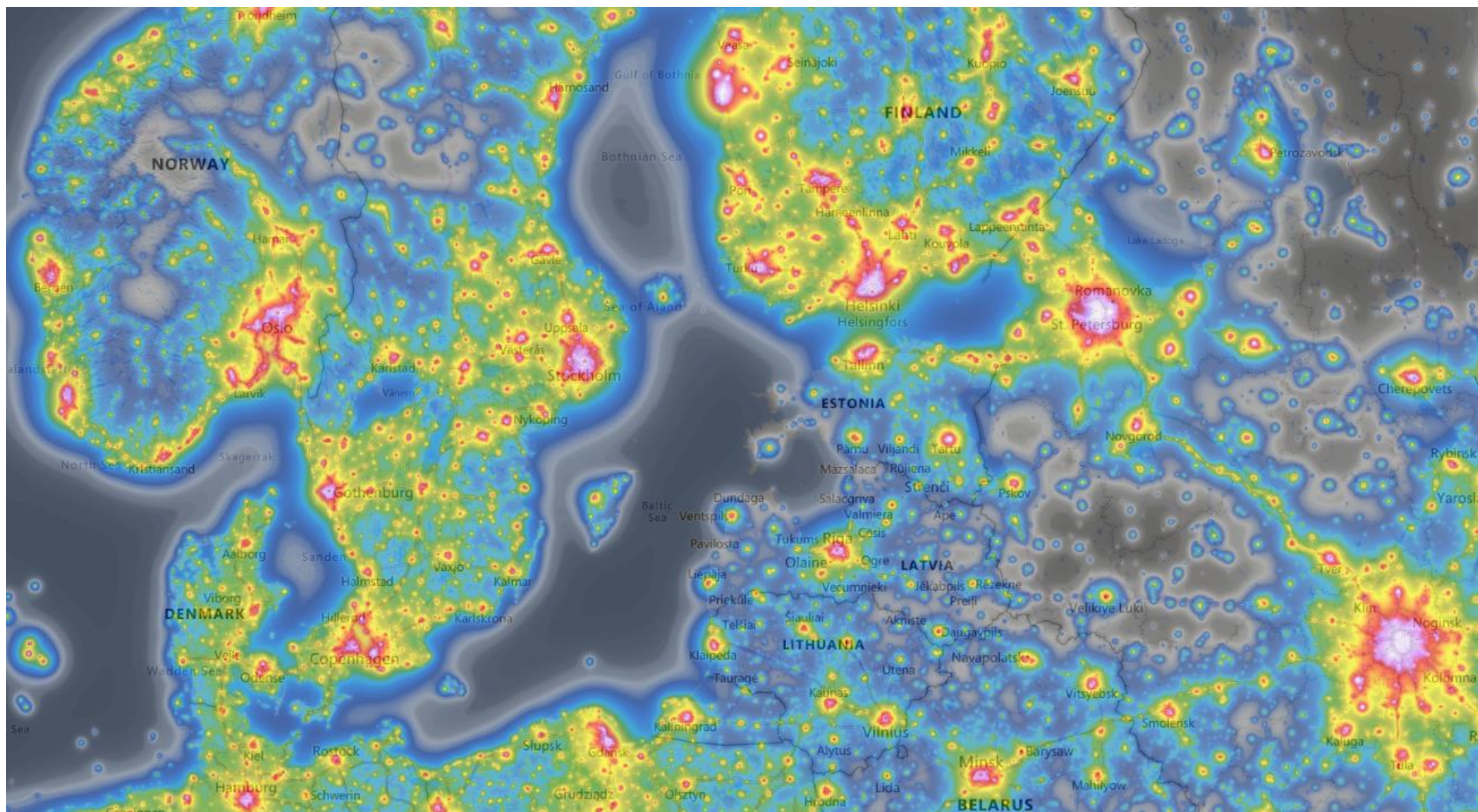
Lielpilsētas ģēnijs (5)

Lietuvas un Igaunijas spēks ir to otrās lielākās pilsētas

Avots:
www.lightpollutionmap.com

Visas Baltijas pilsētas ir punduri plašākā reģionā

Stāsts par tehniku

- ◆ Šī apskata mērķis ir novērtēt, kā eksporta nozares ietekmē reģionu – pilsētu un novadu labklājību. Tā mērķis ir iegūt teritoriāli un nozaru griezumā detalizētāku informāciju par statistikā pieejamo.
- ◆ Ar “eksportu” šajā gadījumā ir domāti pilsētu un novadu uzņēmumu ienākumi no preču un pakalpojumu pārdošanas gan pārējā Latvijā, gan pārējā pasaulē. Mērķis ir vērtēt reģionu attīstības potenciālu, nevis pētīt Latvijas eksporta izcelsmi valsts robežās.
- ◆ Apskats šo ietekmi vērtē caur algu ienākumu prizmu. Algas veido lielāko daļu ietekmes uz iedzīvotāju ienākumiem uzņēmumu darbības vietās. Vērtējums par eksporta nozaru veidotajiem algu ienākumiem ir balstīts uz VSAOI datiem. Tie neatspoguļo algu fondu pilnīgi precīzi – augsti atalgotiem darbiniekiem daļa ienākumu var būt virs VSAOI griestiem, dažām cilvēku kategorijām ir atšķirīgas likmes, taču šie dati ir pietiekami precīzi, lai sniegtu vērtīgu informāciju. Citi nenovēršamie neprecizitātes avoti, tai skaitā ēnu ekonomikas īpatsvara izmaiņas, ir daudz nozīmīgāki. Apskats ir balstīts uz datiem par 2356 uzņēmumiem.
- ◆ Aprēķini ir balstīti uz vienkāršotu pieņēmumu, ka viss saražotais atlasītajās nozarēs (izņemot IT un biznesa pakalpojumus, kur ir veikta uzņēmumu atlase), tiek pārdots ārpus pašvaldības robežām. Šis pieņēmums ir tuvs realitātei visā Latvijā, izņemot Rīgu, kur pati pilsēta daļai nozaru, jo īpaši pārtikas pārstrādei, ir nozīmīgs tirgus. Citi apstākļi turpretim liedz iespēju “redzēt” daļu Rīgas eksporta ienākumu, raugoties caur uzņēmumu datu prizmu, tātad tie vienlaikus ir pārspīlēti un samazināti. Apskats ir interesants informācijas avots par pārējām pilsētām un novadiem, bet Rīgas dati ir tikai aptuvens atskaites punkts.
- ◆ Šī metode nav pietiekama, lai izvērtētu lauksaimniecības devumu, tāpēc te veikts netiešs novērtējums, balstoties uz datiem par lauksaimniecības ražību un izmantojamās zemes apjomu novados, kā arī nozares pievienoto vērtību Latvijā kopumā.

Kas vainīgs un ko darīt?

Reģionālā attīstība un likumu rāmis

♦ Ietekmes uz vidi novērtējumi:

- ♦ Vai varētu vairāk variēt procedūras dažādu līmeņu atļaujām, vienkāršākas A un B līmenim
- ♦ Vai vajadzīgs IVN rūpnīcai, kuru būvē rūpnieciskajā zonā, kurai jau ir IVN noteikta veida ražošanai?

♦ Sabiedriskās apspriešanas:

- ♦ Princips – pēc teritorijas plāna apstiprināšanas vietējā demokrātija beidzas. Nerīkojam tās, ja būvē objektu, kāda iespējamība teritorijas plānā ir paredzēta (teiksim, rūpnīca augstumā līdz 8 metriem, dzirdama līdz 500 m attālumā, improvizēju).

♦ Būvniecības papīru procesi

- ♦ Šobrīd esot tā – ja rūpnīcai vajag piebūvi, tad vajag jaunu tehnisko projektu visai ēkai. Varbūt tikai eksperta atzinumu, ka piebūves pievienošana ir OK?
- ♦ Varbūt ļoti daudz atrisinātu pieeja – par to, ka ēka sabrūk, atbild tās īpašnieks?

Nodokļu politika

- ◆ **Iedzīvotāju ienākumu nodokļa pārdale par labu pašvaldībām, kur atrodas darba vieta:**
 - ◆ Var ietekmēt stimulus, bet ne vietās, kur tas visvairāk vajadzīgs
 - ◆ Pierīgā parādās loterijas elements, uzņēmumiem pārceļot birojus ar daudziem darbiniekiem pilsētreģiona ietvaros. Varbūt pārdalīt nelielu daļu, teiksim, 10%, kā vairāk psiholoģisku stimulu
 - ◆ Vai lielāks NĪN & mazāks IIN nav labāka alternatīva, bez papildus birokrātiskā sloga?
- ◆ **Uzņēmumu ienākumu nodokļa pārdale par labu pašvaldībām**
 - ◆ Izklausās pēc apspriežamas idejas. Taču es piedāvātu tikai laikā terminētu, teiksim, pirmie 10 gadi. Citādi tā būtu balva par to, kas noticis jau tālā pagātnē, par *incumbent advantage*.
- ◆ **Ko jūs teiktu par kombināciju – viss IIN pašvaldībām, bet daļa no NĪN – valstij?**
 - ◆ Loģika – Jūrmalas māju augstās cenas nav Jūrmalas nopelns, tās nosaka pilsētas atrašanās vieta

Depopulācija un mobilitāte

- ♦ **Atbalsts īres namu celtniecībai novadu centros būtībā ir atbalsts iedzīvotāju koncentrācijai**
 - ♦ Laikam nav alternatīvu
 - ♦ Latvijā mājokļu tirgū jau ir pārāk liela daudzdzīvokļu māju daļa. Kāds te ir investīciju risks?
- ♦ **Papildus risinājumi reti apdzīvotos apvidos kā saprātīgas centralizācijas “iespējotāji”:**
 - ♦ “Mākoņkalna pagasta vienotā valsts un pašvaldības Dacia Duster” – elastīga pieeja, zemas izmaksas, nosedz plašu vajadzību spektru.
 - ♦ Vienotie pakalpojumu centri – vai tie pilda funkcijas, vai caur tiem tiešām pieejami solītie pakalpojumi, vai šī joma nav pārregulēta?
 - ♦ Tālāka mazāko slimnīcu specializācija aprūpes pakalpojumu virzienā
- ♦ **Vai varbūt tomēr labāk stratēģiski gājieni ar veselu ciemu pārcelšanu?**
- ♦ **Cik liela daļa valsts un pašvaldību ceļu nākotnē kļūs par dižlauksaimnieku iekšējiem ceļiem? Vai tie jāfinansē nodokļu maksātājiem?**

Jautājumi, sūdzības, ierosinājumi:
peteris.strautins@luminorgroup.com

A dynamic scene of several fish, likely trout or salmon, leaping over a small waterfall. The water is turbulent and white with foam at the base of the falls. The fish are captured in mid-air, their bodies arched as they jump. The background shows the dark, flowing water of the upper part of the waterfall.

Būsim optimisti!